

földrajzi eltéréseiben; általános és különleges formáiban. Megkapjuk a mai — formájavesztett — csárdásnak eredetét; a régi hajdú-táncot, a kállai kettóst, a verbungost, az erdélyi csúrdöngölőt s mind valamenynyit, ahányat még az idő romboló hatása elől akár egészében, akár csak töredékeiben vagy hírében is meg lehetett menteni. A szöveget igen sok jellemző táncdallam kíséri s csak az sajnálható, hogy a leírásokhoz nincsen mellékelve a táncokta is, a choreographia, mert ez rögzítette volna meg elmúlhatatlannul a jellemző lépéseket és mozdulatokat, mert erre a pusztá szó nem képes. A táncdal kapcsolatokban szól a tánczene hangszereiről, melyek koronként s vidékenként más-mások; magukról a zenészekről, kik a „talp alá valót“ szolgáltatják. Kiegészítésül ehhez említjük, hogy a cigányokon kívül Dunántúl egy időben muzsikuszidók is voltak; Csokonai Dorottyájában nemesak versébe iktatja a toponári zsidókat, hanem külön jegyzetet is szentel nekik s a költemény folyamán több helyt szót ejt rőlük.

A gazdag anyagnak pusztá felsorolását nem bírja meg az ismeretetés szűk kerete, mert a szorosán vett magyar táncokon kívül kimerítően szól a könyv az idegen táncok hatásáról, valamint a magyar táncnak idegenben tett hódításáról, a kimeríthetetlenül gazdag táncnyelvről és táncköltészetéről, a magyar táncról a költészetben (esupán a versesben) s végül a magyar tánc irodalmának teljes jegyzékét is adja. Így a könyv mindazt összefoglalja, amit eddig a magyar táncról írtak s ezzel biztos alapot ad a további kutatásnak is. A szerző nemesak szép könyvet írt, hanem a szó valódi értelmében nemzeti munkát végzett, eszközt és fegyvert adott az erejében megfogyatkozott magyarságnak megújulására.

Tolnai Vilmos.

Farkas Gyula: Vörösmarty az ember. E kis füzet a szerzőtől kiadott *Klasszikus sorozat* második számaként jelent meg Berlinben (az 1. szám Petőfi válogatott költeményeit hozta), Ludwig Voggenreiter könyvkiadó magyar osztályában. Vörösmarty azon költeményeit tartalmazza, melyek, mint a cím is fi-

gyelmezett rá, az emberre nézve valamást tevők s emellett a költő leg-szebb remekei. Farkas Gyula Vörösmartyról, az emberről a füzet végén rövid életrajzi vázlat mellett tartalmas, összefoglaló képet is ad, még pedig akkép, hogy az ember mellett a költő arcvonásai is meg elevenednek. A füzet célja, hogy a megszállt területek magyar ifjúságát a nagy költő ismeretéhez vezesse. Vörösmarty huszonhat költeményét választotta ki e célból a szerkesztő; több költemény „kényszerítő okok“ következtében maradt ki, valószínűleg azért, hogy az ifjúság a kis füzetet olcsóbban kaphassa meg. Említésre érdemes, hogy e vállalatban a klasszikus sorozaton kívül Ifjúsági regénytár és Cserkészkönyvtár is megjelenik. *pp.*

Torday Emil: Bolyongások Afrikában. (Világirodalom kiadása.)

Torday Emil munkája három utazás, kilenc év tapasztalatainak és élményeinek foglalata. A tudományos eredményeket francia nyelven írta meg a belga kormány kiadásában megjelenő pazar kiállítású, művészi illusztrációkkal díszített, gyönyörű kötetekben.

Torday — folyóiratunk munkatársa — Budapesten született, 1875-ben. Húsz esztendőskorában került Afrikába, a Kongó vidékére belga állami szolgálatban és egészen 1909 nyaráig — csekély megszakításokkal — künn tartózkodott. 1901-ben tette első nagyobb utazását a Tanganyika- és a Meru-tóhoz. Főleg néprajzi és nyelvészeti kutatásokkal foglalkozott. Kitűnő nyelvtudásának biznyult, több bennszülött nyelvet elsajátított oly alapos-sággal, hogy még nyelvtanukat és szótárukat is elkészítette.

Európában tett látogatása után, 1905-ben újabb útra indult a Kvilu vidékére, ahonnét egész kötetre való feljegyzéssel tért haza. 1907 őszén a British Museum megbízásából még egyszer visszatért a Kongó vidékére. Erről az utazásáról 1909 szeptemberben jött haza.

Torday könyve bevilágít a „leg-sötétebb világrész“ rejtelseibe. Belátunk révén a négerék lelki-világába, amelyet oly ferdén szoktunk innen a „kultúrvilágból“, Európából megítélni. Honfitársunk fegyveres kíséret nélkül járta be a Kongó álla-